kordselt hästi õnnestus. 14. I langes Tartu Eesti vägede kätte tagasi ja sellele järgnesid 18. I Narva, 1. II Valga ja Võru ning 4. II Petseri. Veebruari keskpaigu oli vaenlane Eesti piiridest täiesti välja tõrjutud ja 21. II vallutati isegi Marienburg. 20. I, kui suurem osa Eesti territooriumist oli vaenlastest vabastatud, ülendati L. teenete eest kindralmajoriks. Et mitmed Eesti kaitsejõu tõstmiseks sihitud L.-i korraldused paljudele liiga karmidena tundusid, tekkis L.-i ja mõne seltskonna osa vahel teatav vastolu. Paaril korral palus L. isegi vabastamist oma kohalt, kuid valitsus ei leidnud võimaliku olevat palvet täita. Eesti sõjaline seisukord oli küll vaenlase väljatõrjumisega paranenud, kuid jäi endiselt küllaltki tõsiseks. Saaremaal puhkes veebr. 1919 mäss, mis tuli karmide abinõudega maha suruda. Pihkva rindel võttis vaenlane 1919. a. kevadel suurema pealetungimise ette, kuid see löödi ägedais võitlusis Eesti vägede poolt tagasi. 26. V vallutati Eesti vägede poolt isegi Pihkva ja anti Eesti ülemjuhatuse all teotseva Loode-korpuse väeosadele üle. Samal ajal tegi Loode-korpus katset Narva rindel vaenlase väerinnast läbi murda ja Petrogradi vallutada, kusjuures L. lubas Eesti vägedega Narva-Petrogradi raudtee ja Soome lahe vahelise maa-ala vaenlasist puhastada. Eesti väejuhatus organiseeris kohalikest Ingeri elanikest Ingeri rügemendi, kellele eestlaste ja ingerlaste poolt ümberpiiratud Krasnaja Gorka garnison mässama hakates kindluse üle andis. Kuid Loode-korpuse ülem kindralmajor Rodsjanko (vt.) ei pooldanud ingerlaste püüdeid kultuur-autonoomia järgi ja hajutas nende rügemendi. Et Loode-vägi üldse L.-i ettekirjutisi korralikult ei täitnud, keeldus L. 19. VI 1919 selle juhtimisest ja andis selle Soomest pärale jõudnud kindral Judeničile (vt.) üle. Nüüd ristiti Loode-korpus armeeks, kuid pidi sellest hoolimata 20. VI Krasnaja Gorka maha jätma ja Narva suunas taganema. — Läti Ulmanise valitsust toetades otsustas L. vabastada ka Põhja-Lätimaa. Eesti väed, eriti kiiresti teotsev ratsavägi, tõrjusid enamlased mai lõpul ja juuni alul Põhja-Lätist välja ja vallutasid 5. VI juba Jakobstadti. Selle tõttu olid enamlased sunnitud ka Riiast lahkuma, mis aga v. d. Goltzi (vt.) vägede kätte langes. Kui viimased põhja poole bakkasid liikuma ja 6. VI Võnnu vallutasid, tekkisid liitlaste vaheltsobitustest hoolimata Eesti vägede ja selle n. n. »Landeswehri« vahel ägedad sõjalised kokkupõrked. L. ei täitnud v. d. Goltzi nõuet Eesti vägede Põhja-Lätist väljaviimise asjus ja andis 22. VI käsu üldiseks pealetungiks. L.-i kindel ülalpidamine Eestit lõunast ähvardavate Saksa jõudude suhtes leidis üle terve Eesti heakskiitvat pooldamist, isegi äärmise pahempoolse partei — sotsialistide-revolutsionääride — poolt. Neil äärmise rahvusliku hädaohu silmapilkudel liitusid kõik voolud ja rühmad ühiseks kodumaa kaitsmiseks. Üldine meeleolu-tõus avaldus eriti ilmekalt ka meie kaitseväes. Ägedais lahinguis murdsid rahvuslikust vaimustusest kantud Eesti väed 22.—28. VI »Landeswehri« ja Saksa »rauddivisjoni« vastupaneku ja jõudsid Riia alla välja. Ameerika sõjakomisjoni vaheltsobitusel 3. VII tehtud vaherahu põhjal lahkus v. d. Goltz Riiast, mis Ulmanise valitsuse väeosadele üle anti. Selle operatsiooniga vabastati Eesti lõunapiir sealtpoolt varitsevast hädaohust ja võimaldati rahvuslikul Läti valitsusel oma maa organiseerimisele asuda — Venemaaga jätkus 1919. a. sõjaline tegevus endiselt ja omandas ikka suurema ulatuse, sest enamlased koondasid Eesti vastu ikka suuremal arvul vägesid. Kuigi Eesti vägede arvu püüti vastavalt suurendada, ei suutnud Eesti siiski oma vägede arvult Venega sammu pidada. Selle tõttu oli L. sunnitud kõik jõud liinile koondama, reservide pidamisest keeldudes, ja vägesid raudteil sageli ühelt rindelt teisele üle vedama. Raskusi sünnitas ka meie ülemjuhatuse halb vahekord Loode-armeega, mis 1919. a. augustis, mil L.-i käsul tagasi tõmmati Eesti väed, mis Pihkvat olid aidanud kaitsta, Pihkva laskis enamlaste kätte tagasi minna. 1919. a. oktoobris tegi Loode-armee uue katse Petrogradi vallutamiseks, tungis kuni Pavlovskini ja Tsarskoje Selooni välja, kuid löödi siis enamlaste poolt taganema. L. toetas Loode-armee üritust, korraldades suuremaid Eesti vägede pealetunge Pihkva ja Põtalovo suunas. Juhul aga, kui see üritus korda oleks läinud, pidid Eesti väed L.-i käsul Krasnaja Gorka ja Eesti laevastik inglaste toetusel Kroonlinna vallutama, et igasuguste üllatuste vastu Loode-armee võidu korral kindlustatud olla. Loode vägede pealetungi ebaõnnestumisel tõmbusid ka Eesti väed Narva alla tagasi, kuhu enamlased nende vastu nüüd õieti suured jõud koondasid, et 2. XII 1919. a. alanud rahuläbirääkimisi Vene huvides sõjaliselt toetada. Vene vägede marulised pealetungimised 7.—30. XII 1919 löödi aga Eesti vägede poolt mehiselt tagasi. Selle tagajärjel olid enamlaste delegaadid Tartu rahukonverentsil sunnitud 31. XII 1919 Eestile soodsa vaherahu tegema, mis 3. I 1920. a. maksma hakkas ja sõjalise tegevuse Eesti-Vene vahel lõpetas. Vabadussõda nõudis Eestilt suuri ainelisi ja inimohvrid (umbes 2000 langenut, 1400 haigustesse surnut ja 10 000 haavatut), kuid sundis enamlasi lõpuks iseseisva Eesti hävitamise katseist loobuma ja kindlustas Eestile vastuvõetava, ausa rahulepingu, millele alla

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 257